

Kaip iki 2050 m. ES gali pereiti prie visiškai žiedinės ekonomikos?

Sužinokite daugiau apie ES žiedinės ekonomikos veiksmų planą ir EP veiksmus atliekų mažinimo ir tvarumo srityje.

©AdobeStock/HollyHarry

Gamybos procesas prasideda nuo [svarbiausių žaliavų](#), o pasaulinės tiekimo grandinės smarkiai nukentėjo nuo COVID-19 pandemijos. 2021 m. [EP nariai prašė parengti išsamią ES svarbiausių žaliavų strategiją](#), pagrįstą tvarių tiekimu ir aukštais aplinkosaugos, socialiniais ir žmogaus teisių standartais. Europarlamentarai nori sumažinti ES priklausomybę nuo kelių ES nepriklausančių šalių ir nori skatinti svarbiausių žaliavų perdirbimą ir gavimą.

Neatsinaujinantys ištekliai ir [klimato kaita](#) reikalauja, kad iki 2050 m. visuomenė pereitų prie anglies požiūriu neutralios, aplinką tausojančios, netoksiškos ir visiškai žiedinės ekonomikos.

COVID-19 pandemija dar labiau išryškino išteklių, gamintojų ir vartotojų grandinės trūkumus bei smarkiai smogė mažoms ir vidutinėms įmonėms bei pramonei. Žiedinė ekonomika padėtų ne tik sumažinti išmetamą CO2 kiekį, bet ir paskatinti ekonomikos augimą bei sukurti naujų darbo vietų.

Susijęs straipsnis: [Žiedinė ekonomika: kas tai ir kodėl ji svarbi?](#)

ES žiedinės ekonomikos veiksmų planas

Laikydamosi [Žaliajame susitarime](#) numatyto tikslo iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui, 2022 m. kovą Europos Komisija pristatė pirmąjį paketą, kuriame taip pat pateikiamas [žiedinės ekonomikos veiksmų planas](#), kuriuo siekiama paspartinti perėjimą prie žiedinės ekonomikos.

2022 m. lapkritį Europos Komisija paskelbė antrąjį paketą, įskaitant pasiūlymą dėl naujų visoje ES galiojančių pakuočių taisyklių ir pasiūlymą dėl ES anglies šalinimo sertifikavimo.

Trečiasis paketas buvo pristatytas 2023 m. kovą, įskaitant pasiūlymą dėl įmonių teiginių apie ekologiškumą reguliavimo ir teisės į remontą garantavimo.

2023 m. liepą Komisija pasiūlė peržiūrėti direktyvą dėl atliekų, kad būtų skatinamas tvarus tekstilės ir maisto atliekų tvarkymas.

2022 m. spalio pradžioje, plenarinės sesijos metu, EP nariai patvirtino [patvariųjų organinių teršalų \(POT\) taisyklių peržiūrą](#). Naujosios taisyklės leis dar labiau sumažinti pavojingų cheminių medžiagų kiekį atliekose ir gamybos procesuose – bus įvedamos griežtesnės ribos, pašalinami teršalai iš perdirbimo grandinės ir uždraudžiamos tam tikros cheminės medžiagos.

Perėjimas prie tvarių produktų

Siekdama sukurti tvarių, klimato požiūriu neutralių ir išteklius taupančių produktų ES rinką, Komisija siūlo išplėsti [Ekologinio projektavimo direktyvos](#) taikymą su energija nesusijusiems gaminiams ir sukurti skaitmeninį produktų pasą, kuriame būtų nurodoma svarbi informacija viso produkto gyvavimo ciklo metu.

Ji taip pat palaiko produktų ilgaamžiškumo gerinimą bei „teisės į remontą“ principą. Parlamentas direktyvą priėmė 2024 m. balandį. Naujos taisyklės turėtų užtikrinti, kad taisyti gaminius būtų lengviau ir pigiau nei pirkti naujus.

2024 m. sausį EP nariai patvirtino laikiną susitarimą su Taryba atnaujinti ES vartotojų taisykles, kurios nutrauktų „[ekologinį manipuliavimą](#)“ ir suteiktų vartotojams daugiau informacijos apie gaminių patvarumą.

2024 m. kovą Parlamentas taip pat priėmė poziciją dėl įmonių teiginių, susijusių su

aplinkosauga, tikrinimo sistemos. Naujasis Parlamentas tęs darbą su teisės aktais.

Pagrindiniai sektoriai

Tam, kad žiedinė ekonomika būtų įgyvendinta, tvarumas turi būti integruotas į visus gamintojo ir vartotojų grandinės etapus, pradedant projektavimu, baigiant gamyba ir vartojimu.

Europos Komisijos pateiktame plane siekiama daugiau dėmesio skirti sektoriams, kuriuose suvartojama daugiausiai išteklių ir kuriuose žiediškumo potencialas yra didelis bei ragina imtis konkrečių veiksmų tokiose srityse kaip plastikai; tekstilė; elektroninės atliekos; maistas, vanduo ir maistinės medžiagos; pakavimas; baterijos ir transporto priemonės; pastatai ir statyba.

Plastikai

EP remia Europos strategiją dėl plastikų vaidmens žiedinėje ekonomikoje, kuria siekiama palaipsniui atsisakyti [mikroplastikų](#) naudojimo.

Susijęs straipsnis: [ES kyla į kovą su plastiko šiukšlėmis](#)

Tekstilė

Tekstilės gamybai sunaudojama daug žaliavų ir vandens, tačiau visame pasaulyje perdirbama mažiau nei 1 proc. drabužių.

2022 m. kovo mėn. Komisijos pristatyta ES tvarios ir žiedinės tekstilės ekonomikos strategija siekiama užtikrinti, kad iki 2030 m. ES rinkai pateikiami tekstilės gaminiai būtų ilgaamžiai ir tinkami perdirbimui, pagaminti iš kuo daugiau perdirbtų pluoštų ir be pavojingų medžiagų.

Susijęs straipsnis: [Tekstilės gamybos ir atliekų poveikis aplinkai \(infografikas\)](#)

Elektronika ir IRT

Elektros ir elektronikos atliekų kiekis ES auga greičiausiai, tačiau jų perdirbama mažiau nei 40 proc. Europarlamentarai ragina skatinti elektros prietaisų ilgaamžiškumą, pakartotinį naudojimą ir taisymą.

Susijęs straipsnis: [Elektros ir elektronikos atliekos ES: faktai ir skaičiai \(infografikas\)](#)

Maistas, vanduo ir maistinės medžiagos

ES kasmet išmetama 10 proc. viso prieinamo maisto. EP nariai ragina iki 2030 m. šį skaičių

sumažinti perpus pagal „Nuo ūkio iki stalo“ strategiją.

Susijęs straipsnis: [Maisto švaistymo mažinimas: ES veiksmai](#)

Pakuotės

Pakuočių atliekų kiekis Europoje auga. Vienas žmogus ES 2021 m. vidutiniškai sukūrė 189 kg pakavimo atliekų. 2024 m. balandį EP patvirtino susitarimą, pasiektą su Taryba, dėl [ES Pakuočių ir pakavimo atliekų taisyklių](#), kad sumažintų jų kiekį ir pagerintų situaciją.

Baterijos ir transporto priemonės

Europarlamentarai pritarė naujoms taisyklėms, reikalaujančioms, kad į ES rinką tiekiamos [baterijos](#) ir akumuliatoriai turėtų būti tvarūs, našūs ir saugūs visą jų gyvavimo ciklą, o jų gamyba turėtų atitikti žmogaus teises ir socialinius standartus.

Susijęs straipsnis: [Naujos ES taisyklės dėl tvaresnių baterijų](#)

Statyba ir pastatai

Statybų sektorius sudaro daugiau kaip [35 proc. visų ES atliekų](#). Komisija paskelbė apie Statybos produktų reglamento peržiūrą, siekiant atnaujinti nuo 2011 m. galiojančias taisykles. Europarlamentarai siekia prailginti pastatų tarnavimo laiką, sumažinti medžiagų anglies dioksido pėdsaką ir nustatyti minimalius išteklių ir energijos vartojimo efektyvumo reikalavimus. 2024 m. kovą Parlamentas patvirtino atnaujintas [pastatų energinio naudingumo taisykles](#), kuriomis siekiama iki 2050 m. sukurti klimatui neutralų pastatų sektorių.

Atliekų tvarkymas ir vežimas

ES per metus susidaro 2,1 mlrd. tonų atliekų. 2022 m. ES atliekų eksportas į ES nepriklausančias šalis siekė 32,1 mln. tonų. Didžiąją [vežamų atliekų](#) dalį sudaro juodųjų ir spalvotųjų metalų (geležies ir plieno) laužas, kurio didžioji dauguma yra gabenama į Turkiją. ES taip pat eksportavo daug popieriaus atliekų (15 proc.), dauguma jų buvo gabenama į Indiją.

2024 m. vasarį Parlamentas patvirtino griežtesnes atliekų vežimo į ES nepriklausančias šalis taisykles. Taisyklės uždraus plastiko atliekų eksportą į EBPO nepriklausančias šalis ir įves griežtesnes sąlygas eksportui į EBPO šalis. Išvežti atliekas į kitą ES šalį bus galima tik išskirtinėmis aplinkybėmis.

Susijęs straipsnis: [Tvarus atliekų tvarkymas: kokių veiksmų imasi ES](#)

Papildoma informacija

[Teisėkūros traukinys](#)

[Europos Komisijos informacija](#)

[Infografikas apie žiedinę ekonomiką](#)

[Tvarus vartojimas ir gamyba](#)